

KULTTURA ESITTÄÄ:

KORPIKINO MATERIAALIPAKETTI

**ELOKUVAKASVATUSPAKETTI
OPETUSKÄYTTÖÖN 2021**

"Elokuva on elämää, josta tylsät kohdat on leikattu pois"
- Alfred Hitchcock

KORPIKINO-MATERIAALIPAKETTI

Kulttuurin Korpikino-materiaalipaketti tarjoaa elokuvakasvatukseen liittyvää materiaalia opetuskäyttöön. Materiaalipaketin ovat toteuttaneet Korpikino-hankkeen elokuva-pedagogit Heidi Syrjäkari ja Joonas Palsio. Mielenkiintoisia hetkiä elokuvan parissa!

Materiaalipaketin sisältö:

Tutkitaan ja tulkitaan elokuvaa -tehtävä

90s dokumentti elokuva -tehtävä

Linkkivinkkejä

Tehtävä:

Tutkitaan ja tulkitaan elokuvaa

Valitaan jokin "koko illan" (1h+) elokuva luokalle yhdessä katsottavaksi. Valinnassa kannattaa huomioida saatavuus ja tekijänoikeudet. Suosittelemme elokuvan katsomista yhdessä koulussa, mutta katsomisen voi antaa myös kotitehtäväksi.

Ennen elokuvan katsomista jaetaan tasaisesti seuraavat erityishuomion kohteet luokan kesken. Jos oppilaita on alle 12 (eli ei vähintään kahta oppilasta aluetta kohden), kannattaa jokin osa-alue yhdistää toiseen tai jättää pois tehtävästä.

HUOM. Tämä tehtävä sisältää paljon kinkkisiä kysymyksiä! Ette välttämättä osaa tai ehdi vastata kaikkiin vastaan tuleviin kysymyksiin, mutta se ei haittaa. Jos muutama kysymys puhuttelee ja vie aikaanne, voitte huoletta keskittyä niihin ja jättää pari muuta kysymystä käsittelemättä.

Pikaopas sanastoon:

otos katkeamaton jakso videokuvaa, alkaa ja päättyy leikkauksesta

kohtaus sarja peräkkäisiä otoksia, jotka käsittelevät samaa tapahtumaa/tilannetta

leikkaus vaihto otoksesta toiseen, otoksen alku ja loppu

hahmo rooli, roolihahmo, roolihenkilö, fiktiivinen henkilö

"Pitkä kuva ohjaa katsojan tunteidensa parin, sisäänpäin..."

Jos katsoo, näkee. Jos näkee, tuntee"

Dokumenttielokuvaohjaaja Viktor Kossakovsky

ELOKUVAN TUTKIMISEN KUUSI OSA-ALUETTA

1) KUVAAMINEN

- Onko kuvattu käsivaralta vai jalustalta?
- Onko kamera paikoillaan vai siirtykö se otoksen aikana?
- Missä on kuvan fokus (huomion keskipiste)?
- Mitä asioita jää sen ohella kuvan etualalle tai taka-alalle?
- Esiintyykö kuvissa epätarkkuutta?
- Tukeeko epätarkkuus katseen keskittymistä olennaiseen (esim. taustan sijaan), vai onko sitä käytetty toisenlaisena tehokeinona?
- Millainen on kuvakoko?
- Onko kuvattavat hahmot tai asiat esitetty laajassa yleiskuvassa vai suppeassa lähikuvassa?
- Onko kuvassa henkilö, joka toimii/puhuu, vai henkilöä, joka tarkkailee/reagoi - vai ovatko molemmat kuvassa?
- Palataanko elokuvan edetessä samoihin kuviin? Vai esitetäänkö tutut asiat uusista kuvakulmista?

2) LEIKKAAMINEN

- Minkälainen rytmi elokuvalla on? Montako otosta kohtaukseen kuuluu ja kuinka tiuhaan ne vaihtuvat? Korostavatko vikkelät leikkaukset esim. kiirettä tai innostusta? Entä mitä hitaat viestivät?
- Mitä kohtauksissa tapahtuu juuri kun kohtaaminen alkaa? Entä kun se on päättymässä?
- Miten otokset liittyvät ja johtavat toisiinsa? Yhdistääkö leikkaus eri asioita toisiinsa?
  - Herättääkö edellinen otos katsojassa kysymyksen, johon seuraava vastaa? (esim. näytetään kun henkilö tarkkailee jotakin, seuraavaksi näytetään tarkkailtavaa asiaa)
  - Synnyttääkö leikkaus rinnastuksia tai metaforia?
- Miten otokset vaihtuvat toisiinsa ja mitä niiden väliin jää? Onko siirtymä välitön vaihdos vai onko siirtymään käytetty efektejä? Entä jääkö otosten väliin joskus tyhjä musta tai valkoinen ruutu? Bongaatko leikkauksen, jossa on ehkä peräkkäin on kaksi otosta, mutta niiden vaihtumista ei lähestulkoon huomaa?

3) YMPÄRISTÖ JA VALAISTUS

- Millaisessa paikassa kukin kohtaaminen tapahtuu? Kuinka paljon ympäristö näkyy kuvassa ja miten se vaikuttaa kohtauksen tunnelmaan ja kulkuun? Mitkä alueet ovat valossa/varjossa?
- Miten hahmot ovat suhteessa ympäristöön?
  - Kuinka tuttu/vieras paikka on kullekin hahmolle? Vaikuttaako se heidän olemiseensa tilanteessa?

- Voisiko sama kohtaus tapahtua selvästi erilaisessa paikassa?
- Mitä muuta kuvassa näkyy keskiössä olevan toiminnan lisäksi? Vai onko otoksen tai koko kohtauksen keskiössä tiettyjen tapahtumien sijaan ympäristön tarkkailu ja tilanteen fiilistely?
- Tapahtuuko kohtaus sisällä vai ulkona? Miten esim. sää tai valaistus vaikuttavat tunnelmaan? Millaisia valon voimakkuuksia ja sävyjä kuvassa on?
- Tapahtuuko useasti esiintyvässä paikassa muutoksia elokuvan aikana? Miten paikassa oleminen esim. yöllä ja päivällä eroavat toisistaan?

4) REKVISIITTA JA PUVUSTUS

- Miten kohtauksen hahmojen puvustus ja varusteet eroavat toisistaan? Mitä luonteenpiirteitä ja fyysisyyttä korostetaan vaatteilla?
- Minkälainen värimaailma puvustukseen on valittu? Mitä aikakautta ja yhteiskunnallista asemaa vaatteet edustavat? Entä tavarat?
- Miten tietyn hahmon vaatteet ja varusteet vaihtuvat elokuvan edetessä?
- Minkälaisiin esineisiin katseesi kiinnittyi? Annetaanko niille kuvassa suoraa huomiota vai esiintyvätkö ne taustalla/sivussa? Esitelläänkö esine kohdistamalla siihen kamera, hahmojen toiminnan kautta vai jotenkin muuten?
- Miten hahmot suhtautuvat tavaroihin? (Tavaroiksi lasketaan tässä yhteydessä pikkuesineiden lisäksi esim. huonekalut ja kulkuneuvot.) Onko niillä välinearvoa(vasara), esteettistä arvoa(taulu), symbolista arvoa(valtaistuin) tai tunnearvoa(pehmolelu)? Miten tavaroiden arvo ja merkitys vaikuttaa hahmojen toimintaan?

5) NÄYTTELEMINEN / ESIINTYMINEN

- Kuka tai ketkä ovat tarinan näkökulmahenkilöitä, joiden mukana tarina etenee? Mitä kukin roolihahmo tahtoo? Miten he tavoittelevat tahtomiaan asioita? Mitä esteitä hahmot kohtaavat pyrkimyksissään?
- Miten roolihahmot suhtautuvat toisiinsa? Kenellä on valtaa, kenellä ei?
- Miten näyttelijät toimivat suhteessa ympäristöön? Reagoivatko he ärsykkeisiin, kuten ääniin tai lämpötilaan?
- Minkälaista näyttelijäntyötä ja ilmaisua havaitsit; ovatko hahmot realistisia ja arkisia vai kenties voimakkaasti karrikoituja? Voit tarkkailla puhetapaa, ääntä ja kehonkieltä.
- Onko kohtauksissa "hyviksiä/pahiksia", vai ovatko hahmot päämääriltään ja toiminnaltaan neutraaleja?
- Keneen hahmoon samaistut? Kuka tuntui tutulta ja kuka vieraalta? Minkälaisia tunteita roolihahmojen seuraaminen sinussa herätti?

6) ÄÄNET JA MUSIIKKI

- Tehostaako äänimaisema tilannetta? Mitä kaikkea voit äänien kautta päätellä ympäristössä olevan ja tapahtuvan, vaikka niitä ei näy kuvassa?
- Onko jollain hahmolla, paikalla tai muulla asialla oma teemamusiikkinsa? Millainen, mitä se viestii? Missä tilanteissa se kuuluu?
- Mitä instrumentteja ja tyyllilajeja musiikissa esiintyy?
- Miten musiikki vaikuttaa kohtauksen tunnelmaan? Onko musiikki tunnelmaa tukeva tai ristiriitainen? Saako musiikki katsojan ennakoimaan jotain, vaikka siitä ei vielä kuvallisesti vihjata?
- Miten elokuva käyttää hiljaisuutta? Mitkä kohtaukset on jätetty hiljaisemmiksi kuin toiset? Muodostaako hiljaisuuden aito rauhaisa äänimaisema, vai korostettu ympäristön äänien puuttuminen (esimerkiksi koska jokin hahmo ei pysty kuulemaan tai on ajatuksissaan)?

Elokuvan aikana ehkä kannattaa jo tehdä pikaisia muistiinpanoja, jotta tehdyt havainnot eivät unohdu. Muistiinpanoja tulisi tehdä ainakin oman erityishuomion saralta, mutta muitakin ajatuksia voi kirjata. Pikamuistiinpanot kannattaa elokuvan jälkeen tarkistaa ja täydentää siten, että ne tajuaa seuraavanakin päivänä. Jos elokuvaa katsoo omalta laitteeltaan, on toki mahdollista palata kohtauksiin elokuvan jälkeinkin havaintojen kirjaamista varten.

Elokuvan katsomisen jälkeen kuhunkin osa-alueeseen perehtyneet oppilaat kokoontuvat pienryhmäksi keskustelemaan. Keskustelussa jaetaan havaintoja ja ajatuksia elokuvasta yleisesti sekä ryhmän omasta erityishuomion kohteesta. Ryhmän kannattaa valita joku kirjuriksi laatimaan muistiinpanot käydystä keskustelusta.

Loppukeskustelu

Kun oppilaat ovat käyneet keskustelun saman erityishuomion jakavien kesken, seuraa vielä loppukeskustelu. Sen voi tehdä koko luokan kesken tai jakautumalla uusiin pienryhmiin, joissa on eri osa-alueen edustajia (esim. parhaillaan kuuden hengen ryhmä, jossa on yksi jokaisen erityishuomion asiantuntija).

Loppukeskustelussa tutkitaan erityishuomion kohteiden synnyttämiä erilaisia näkökulmia katsottuun elokuvaan, sekä pohditaan ja fiilistellään elokuvaa ja sen herättämiä ajatuksia.

- Millaisia ajatuksia ja havaintoja on ylipäättään jäänyt mieleen?
- Minkälaisia tunteita ja tunnelmia elokuva herätti? Miten ne konkretisoituvat?
- Miten kukin osa-alue kuljettaa ja käsittelee tarinaa/juonta/aihetta?
- Millaisia kerronnallisia ja tyyllillisiä tasoja elokuva tarjoilee? Ovatko eri osa-alueet ristiriidassa keskenään vai tukevatko ne toisiaan? (Ristiriitaisuuskin voi olla tarkoituksellista ja kiinnostavaa.)

- Onko teidän osa-alueenne toteutettu elokuvassa kiinnostavasti ja taidolla, vai onko se laiminlyöty tai toteutettu mielestänne huonosti?
- Mikä on tämän elokuvan kohderyhmä? Kenelle tämä elokuva on tehty tai keitä se ei varmaankaan kiinnosta?
- Millaista sanomaa tai kysymyksiä arvelette elokuvan tekijöillä olleen? Miten ne välittyvät eri osa-alueiden kautta?
- Miten erityishuomion kohteesi vaikutti kokemukseesi elokuvasta?
- Millaiset asiat elokuvassa tuntuvat sinun mielestäsi elokuvassa kiinnostavilta ja merkityksellisiltä?

Tehtävä:

90 sekunnin dokumentti

Aikatauluehdotus

työvaiheet 3x 45 min

dokumenttien katsominen ja keskustelu 1x 45 min

Tavoite

Tutustua dokumenttielokuvan tekemiseen. Elokuvan kieltä voi tässä tehtävässä käyttää ryhmää kiinnostavan aiheen tai ilmiön tutkimiseen. Tekijät voivat itse määritellä näkökulman ja valita haastateltavat. Aiheeksi voi ottaa jonkin oppiaineen sisältöjä ja tehdä dokumenttia sen aineen oppitunneilla.

Ohjeet

SUUNNITTELU 45 min

- Valitse aihe ja siitä haastateltava henkilö
  - Voit joko valita aiheen ja etsiä sille sopivan puhujan, tai valita kiinnostavan puhujan ja etsiä hänelle sopivan aiheen
- Laadi ennakkoon 10 kpl haastattelukysymyksiä aiheesta
  - Muotoile avoimia ja ei-johdattelevia kysymyksiä, jotka mahdollistavat sen, että haastateltava voi innostua kertomaan ajatuksista ja kokemuksistaan
  - Todennäköisesti sinun ei tarvitse kysyä kaikkia kymmentä kysymystä haastattelun aikana, vaan voit valita niistä tilanteeseen sopivimmat. Runsas kysymysvalikoima kuitenkin auttaa sinua haastattelijana virittäytymään paremmin aiheeseen

- Suunnittele haastattelun ja toiminnan kuvaustilanteet
  - Millaista toiminnallista materiaalia haluat kuvata? Se voi olla tavanomaisesti aihetta esittävä tai sen sijaan abstrakti, tunnelmoiva tai vaihtoehtoisia näkökulmia tarjoava. Millaisia kuvakulmia ja hetkiä haluat taltioida?
  - Kuvataanko haastattelu samassa yhteydessä kuin toiminta vai erikseen? Millaisessa ympäristössä haluan haastateltavan näkyvän?
  - Sopikaa haastateltavan kanssa kuvaustilanteet. Haastatteluun tulisi varata 10 minuuttia, toimintaan voi varata 10-60 min riippuen valitusta aiheesta ja kuvaussuunnitelmista

KUVAAMINEN 45 min

Toteuta suunniteltu haastattelu ja materiaalin kuvaaminen

JÄLKITUOTANTO 45 min

Käsittele materiaali dokumentiksi editointiohjelmassa

Dokumentin rakenne:

1. toiminnan näyttäminen yleisesti (musiikki soi) 10 s
2. teoksen nimi (musiikki soi) 3 s
3. haastattelukuvaa (musiikki hiljenee, puhe alkaa) 20 s
4. toiminnan näyttäminen haastateltavan osalta (puhe jatkuu) 20 s
5. haastattelukuvaa (puhe loppuu, musiikki ilmestyy) 20 s
6. toiminnan näyttäminen yleisesti (musiikki soi) 10 s
7. lopputekstit (musiikki soi) 7 s

ELOKUVIEN KATSOMINEN JA LOPPUKESKUSTELU 45 min

Katsotaan valmiit dokumenttielokuvat ja keskustellaan niistä. Mitä kysymyksiä heräsi työryhmälle? Miten tekoprosessi eteni? Mitä ja miten elokuva kertoo aiheestaan?

“Elokuvalla voidaan kuvata toisen kokemusmaailmaa, ja se tekee elokuvasta erityisen taidemuodon” Anu Silfverberg

LINKKIVINKKEJÄ

Koulujen elokuvaviikko

[Koulun elokuvaviikko](#) on monipuolinen kouluille tehty sivusto. Täältä löytyy tehtäviä eri luokka-asteille, elokuvasuosituksia ja linkkejä sekä oppiainekohtaiset vinkit miten elokuvaa voi käyttää opetusvälineenä. Helppokäyttöinen ja innostava.

Tekemistä sivustolta löytyy esimerkiksi "[Elokuva-aiheisia kotitehtäviä etäopetukseen](#)" -otsikon takaa.

Koulujen elokuvaviikko on 0.-9. luokille suunnattu maksuton elokuvakasvatuksen teemaviikko, jota vietetään jälleen 4.-10.10.2021. Sivusto on käytettävissä ympäri vuoden maksutta.

Valveen elokuvakoulu

Oulun kaupungin ylläpitämän Kulttuuritehdas Valveen oma elokuvakoulu on toiminut vuodesta 2003 alkaen. Valveen elokuvakoulu on elokuvakasvatuksen monipuolinen osaaja, joka kehittää uusia liikkuvaa kuvaa ja elokuvaa hyödyntäviä opetusmenetelmiä ja opetusmateriaalia. Elokuvakoulu järjestää lapsille, nuorille ja aikuisille suunnattuja elokuvakerhoja, -kursseja, -työpajoja ja -seminaareja.

Kulttuurin Korpikino-ohjaajat osallistuivat Valveen järjestämään koulutukseen marraskuussa 2020. Korpikino-pajojen suunnittelussa on käytetty Valveen opetusmateriaalia, erityisesti kirjaa *Elokuvakasvatuksen käsikirja. Tutkitaan. Koetaan. Tehdään.* (Tommi Nevala, Valve 2019)

- [Elokuvan oppimateriaalit](#)
- [Elokuvakasvatuksen menetelmäoppaat](#)

Every Frame a Painting

YouTubesta löytyvä [Every Frame a Painting -kanava](#) sisältää 28 videoesseeä elokuvan tekemisestä. Lyhyet 3-10 min mittaiset tutkielmat käsittelevät useita elokuvan eri osa-alueita ja sisältävät lukuisia viittauksia ja näytteitä eri elokuvista kautta historian. Jaksot on puhuttu sujuvalla englannin kielellä, ja päälle voi laittaa myös englanninkielisen tekstityksen.